

Historik över LNSF – Långvreten-Näshagens samfällighetsförening

av Sixten Thorén

Stugområdet är ett före detta torpställe, Stora Näshagen, som hade åkermark ner emot Lejondalssjön och skog runt omkring. I en skrift som för något år sedan lagts i samfällighetens alla postlådor har jag tidigare intervjuat Calle Carlsson i Bro som är son till en av torpets arrendatorer om hur livet levdes där på den tiden när torpet brukades.

Före den nuvarande samfällighetsföreningens bildande år 1987 fanns inom dess område två sportstugeföreningar, en i Näshagen och en i Långvreten. Även dåvarande Harstigen (nuvarande Skrindvägen) hade och har fortfarande en förening för fastigheterna utmed den egna vägen och infarten till den.

De nyetablerade näshagenborna sammanslöt sig i början av 1960-talet till en förening kallad Näshagens Sportstugeförening som skulle handlägga näshagenbornas gemensamma angelägenheter. Markägaren skötte dock vägar, bad, sophämtning och allmänningar.

Alla föreningar i Bro kommun fick på 1980-talet ett meddelande om att man i biblioteket i Bro centrum hade inrättat ett arkiv för föreningsdokument varför föreningen på min inrådan överlämnade alla äldre papper dit. Tyvärr var det något år senare en yngling som tände eld intill en av centrumets ytterväggar med följd att hela centrumet med alla Sportstugeföreningens papper brann upp.

I ett försök att i någon mån ersätta alla dessa fakta har jag därför intervjuat paret Gunnar och Ulla Olofsson (tomt J 1:37) som varit med från början i sportstugeområdet om utvecklingen inom detta. Det kan dock finnas luckor och minnesfel i den följande redogörelsen och jag tar gärna emot kommentarer om sådant eller om tillrättalägganden eller tillägg.

Olofsson´s köpte sin ganska ”stenrika” tomt i skogskanten på våren år 1957 och betalade då 3,50 kr/m². De tomter som hade sjöutsikt, vilket var flertalet eftersom marken mellan torpet och sjön hade varit åker, fick betala något mer. För dessa senare tomter gällde vissa regler för att sjöutsikten skulle behållas för alla framöver. Man fick till exempel inte plantera växter som kunde bli högre än 1 m utan tillstånd av jordägaren och stugtypen liksom husets placering skulle godkännas av jordägaren.

Vissa tomter arrenderades ut på 20 år och arrendeavgiften var från början 30 öre/m² men steg sedan med konsumentprisindex. Man fick förbinda sig att börja bygga inom sex månader, att betala 37:50 i grundavgift för eldistribution, 15 kr/år för skötseln av badområdet med bryggor och brunnarna samt 20 kr/år för väghållningen. Elströmmen kostade år 1967 5 öre/ kwh.

Markägarens representant inom området Nils-Erik Jönsson från Nacka bodde efter något år i torpstugan där han även sålde visst byggmaterial. Vid den närmaste stranden nere vid sjön var det dybotten och där fanns en lång fast brygga på stenkistor till vänster om badet. På bryggans vänstra kant fanns några fasta bänkar och bakom dem i vassen låg ca 5-6 båtar förtöjda.

Till höger om bryggan hade Jönsson lagt ut en plankbotten täckt med sand vilket blev en bra badbotten. Senare lades till höger om denna plankbotten en 30 m lång

flytbrygga. Ca 50 m ut i sjön låg en ca 4 m² stor flotte med badstege på svaj till vilken många roade sig med att simma.

Det fanns ju många små barn i området som inte kunde simma och på någons initiativ ordnades med simskola. En sommar var Margareta, dotter till Ingrid Gustavsson, ägaren av tomt TÖ 4:11, simlärare vid badet. Några av de äldre barnen cyklade på söndagsförmiddagarna runt inom området och sålde dagstidningar. För det fick de vanligen en extra slant som fickpeng.

För att vi skulle kunna komma till vårt badberg längst söderut inom området utan att beträda annans mark, byggde Jönsson en smal bro över viken mellan vår övriga mark och badudden. Den var fortfarande beträddbar 1968, men ruttnade sedan bort och har ej ersatts.

Fotbollsplanen fanns från början och har tidigt försetts med målburar. Där spelas på midsommardagen varje år livligt påhejade matcher mellan Långvreten och Näshagen dels för vuxna och dels för barn. På 1980-talet förkom mycket sorkar inom området och fotbollsplanen hade gott om ”sorktuvor” som stack upp. För att komma till rätta med detta anlätade Åke Fager, som då var ordförande, en bonde som harvade hela planen slät på hösten och sedan sådde nytt gräs. Sedan dess har vi inte sett till flera sorkar där. Ofta går, nu som tidigare, ungdomar dit och ”fotar boll” och vid två tillfällen har ambulanshelikopter landat där för att hämta allvarligt sjuka medlemmar.

Från början fanns ett antal allmänna, grävda brunnar inom området. Då en del av dem visade sig kunna sina när det var som varmast, borrades inom Näshagen som ersättning 4 nya brunnar som sedan dess inte sinat, men där väl pumparna ibland måste repareras.

En tomt, J 1:23 vid den övre anslagstavlan reserverades från början som affärstomt dvs man ville att någon skulle öppna en sommarbutik där, men ingen ville etablera sig varför vi aldrig fick någon sommarbutik.

I början fanns inga telefoner i stugorna utom i torpet hos Jönsson varför man fick gå dit om man måste telefonera. Sedan byggdes på allmanningen mitt emot tomt J 1:21 en stuga, stor som en Friggebod, med en avbalkad telefonhytt. Där satt en apparat för 10-öringar. Den var dock inte så lämpad för rikssamtal som ju kunde bli dyra. Det var på den tiden rätt vanligt att sådana telefoner rånades och förstördes varför abonnemang efter en del år (1984) blev så dyrt att föreningens ekonomi inte tillät fortsatt abonnemang. Då hade dock flertalet stugägare skaffat sig egen telefon i stugan. År 1987 flyttades telefonkiosken till festplatsen för att användas som förråd.

Förbindelser till Stockholm och Sigtuna fanns med de blåa bussarna från garaget i Håtuna nära gården Kvarnibble. De utgick från Norra bantorget och Odenplan i Stockholm och från Sigtuna.

Skulle man handla fanns en affär i Tjusta där det då liksom nu även fanns en skola. En privataffär låg ganska nära i Erikslund där nu Magnussons gör hundmat. Vidare låg en konsumbutik i Håbo-Tibble som drevs av fru Fälldin på Skeppartorp samt en privataffär och en konsumbutik i Lerberga. De som inte hade bil kunde cykla eller på vintern åka skidor till affären. Det var då rätt vanligt att man tillbringade helgerna även på vintern i sin sportstuga.

En gång i veckan kom det en matbuss till området, först en privatägd och senare en Konsumbuss. Den stannade i början vid telefonkiosken och senare i sista vägkorset före badet. Innan den kom samlades väntande kunder där den skulle stanna och ventilerade senaste nytt, varför väntetiden aldrig föreföll särskilt lång. Vi fick även regelbundna besök av en bryggarbil med gott öl från Åbro och av en fiskbil.

Till Valborgsmässoafton samlades ris och grenar på parkeringsplatsen vid sjön och efter något år avfyrades ett blygsamt fyrverkeri från höjden uppemot Gröna Gången. Vid några tillfällen spelades även vårsånger per batteriradio då publiken sjöng med. När sedan uppslutningen vid brasan började bli så dålig att det inte var ekonomiskt försvarbart att ha fyrverkeri, slutade vi med det.

En kortare period ställdes en stor container upp på parkeringsplatsen för att lägga ris och grovsopor i eftersom några hade börjat lägga järnskrot och t.o.m. kylskåp ibland riset. Senare ordnades dock med markägarens tillstånd en ordentlig brännplats intill parkeringen.

På midsommarhelgen ordnades först dans på gräset på tomt J 1:40 och Margit Johanssons man spelade dragspel till dansen. En midsommar när det regnade säger Ulla Olofsson, att när hon gick för att se efter sin dotter, fick hon där se dottern och en kamrat dansande ensamma till dragspelsmusiken i det hållande regnet.

Senare lades det på midsommaren ut skivor som togs bort över vintern till ett dansgolv på samma äng. Nästa steg var att kvadratiska byggplywoodskivor lades permanent på ett ramverk på samma plats och demonterbara kiosker restes för lotterier, vamkorv, pilkastning, chokladhjul och fiskdamm. Barnlekar ordnades och entusiastisk ledare för dessa var Åke Lindholm tomt TÖ 4:5. Lekarna var ”säcklöpning”, ”springa med sked i munnen med potatis”, m. fl. Vi fick ibland besök av något gammeldanslag som visade oss hur man kunde dansa förr i tiden.

De som förberett midsommarfesten och stått i de olika stånden kunde ju inte fira midsommar på sitt vanliga sätt, och hade därför någon vecka senare ett eget kalas nere vid dansbanan i form av ett knytkalas, där alla hade med sig mat och dryck för det egna behovet. I en betongring tändes en grilleld där alla kunde grilla sina medhavda korvar eller kotletter.

Höstfester förekom även innan det fanns någon dansbana. Det var en tid vanligt att ordna tipspromenader i området i samband med festligheterna.

Det kvarter som låg närmast sjön (tomterna J 1:40 – 45) var från början ej bebyggda, vilket gav fin sjöutsikt för de kringboende. Efter ett antal år byggdes dock där 7 st vinterbonade Västkuststugor med ett eget frostsäkert vattenledningssystem från en egen bergborrad brunn. Innan stugorna byggdes kom Jönsson och sade att nu måste Sportstugeföreningen flytta dansbanan till allmänningen utmed dåvarande Björkbacken. Jag råkade själv vara föreningens ordförande just då, och dess styrelse trodde att det kunde vara mycket mygg bland alla träd där, och ville hellre ha dansbanan på den öppna allmänningen nere vid sjön.

Så blev det och Bengt Andersson tomt J 1:57 ledde bygget av den nya dansbanan som blev 50 m² stor och försedd med räck och en rätt stor takförsedd musikestrad. Till hjälp med bygget hade han timmermannen Helmer Jonsson tomt J 1:48, Göte Jansson tomt J 1:57, Stig Ålin tomt TK 10:3 m. fl.

Jönsson hade en äldre traktor och med den drog han, när det började uppträda gropar i vägarna, en stenbelastad vägskrapa. Han var då visserligen liksom alla väghållare beroende av att det hade regnat när han skulle jämna vägen, men han fanns ju alltid tillgänglig inom området, och kunde därmed hålla vägarna tillfredsställande släta. Trots detta och den låga vägavgiften hände det emellanåt att en del stugägare klagade på väghållningen. Inför midsommarhelgen började vägarna att damma besvärade varför vägnätet saltades de sista åren.

En jordbrukare Verner Eriksson kom varje vecka från Vallbyviksvägen med traktor och en stor skrinna på vilken han samlade upp papperssäckar som vi fyllt med våra hushållssopor.

I början på 1970-talet sade Jönsson att föreningarna måste skaffa en ny brygga för att ersätta den vänstra, fasta bryggan som skulle rivas. Jag talade med Åke Uddman som då var ordförande i Långvretens Sportstugeförening om att dela på kostnaden efter respektive stug-antal vilket överenskomts.

Från ett företag i Mora fick vi en offert på en 36 m lång, 2 m bred och rätt hög 6-delad flytbrygga med badstege och landgång till ett pris av ca 6000 kronor och slog till. Men just den våren gick virkespriserna upp med nästan det dubbla och Mora-företaget ringde och sade att man ville ha motsvarande mer betalt. Jag påpekade att vi hade ju en skriftlig offert med ett uppgivet pris. Efter en tid kom vi överens om en kompromiss med en mindre höjning av priset och bryggan levererades per långtradare till vår badstrand.

Innan den nya flytbryggan kunde läggas i sjön måste de gamla stenkistornas översta del avlägsnas. Detta bad Jönsson mig om hjälp att göra och det tog oss ett par dagar att klara av.

Föreningen vågade inte låta flytbryggorna ligga i sjön vid islossning, varför båda togs upp på stranden varje höst med hjälp av en stor samling boende i Långvreten-Näshagen. Ett problem var därvid att de måste tas isär, dels för tyngdens skull och dels för att inte brytas sönder vid iland- och sjösättning. I början måste man stå i sjön och skruva isär dem men sedan ändrade Bengt Andersson och jag själv vartannat skarvstycke på båda flytbryggorna så att man kunde skruva isär dem utan att gå i vattnet, som var väl kallt både på våren och på hösten.

Vägen från Kungsängen till var från början smal, grusad och mycket kurvig. Efter Lerberga passerade man först en bilverkstad och strax därefter en liten stuga på höger sida en liten stuga där det bodde en gammal gumma. Sedan följde en lång utförsbacke ned emot Tranbygge där det bodde en greve. Här åkte man över bäcken som utgjorde Lejondalssjöns utlopp till Mälaren. På kanten av bäcken stod då ett gammalt skjul på vars dörr någon målat "Joes Slink-In-Bar" med vita, något oregelbundna bokstäver. Man undrade vilka förfriskningar som kunde bjudas på därinne.

År 1962 påbörjades planer att flytta ut Svea Livgarde från Järvafältet till Kungsängen, och regementen installerades där år 1970. Vägen Kungsängen-Björnhäll hade då rätats, breddats och asfalterats till en standard motsvarande en länsvägs. Först fick alla som bodde väster om övningsfältet passera genom detta till Kungsängen. När sedan vägen Håbo-Tibble-Kungsängen rustats upp på motsvarande sätt fick vi ej åka genom övningsfältet längre utan måste åka den 6 km längre vägen via Håbo-Tibble och Bro till Kungsängen och stormarknaden i Brunna.

Efter några år begärde föreningen att få träffa regementschefen för att få tillstånd att köra genom övningsfältet. Det var undertecknad och dåvarande sekreteraren Olle Larsson som fick uppdraget att träffa chefen. Han satt då i 20 minuter och räknade upp alla nackdelar vår trafik skulle medföra för det militära och vi började misströsta, men sedan sade han att han kunde tänka sig att vi fick åka igenom på sommaren om vi presenterade en lista på vilka som behövde tillstånd.

Vi åkte hem glada i hågen och vi fick åka igenom några år tills en ny regementschef åter förbjöd vår genomfart. Detta gällde några år tills dåvarande ordföranden Donauid Ottosson lyckades förhandla sig till nya tillstånd vilka förnyats fram till nu.

Signe Ohlsson, tomt J 1:29, var en uppslagsrik dam som satt med i styrelsen. Hon tyckte att vi skulle dra fram vatten från sjön för att vattna och diska med. En grupp med Signe i spetsen planerade år 1972 och genomförde året därpå ett sjövattningsystem som vi i Näshagen sedan dess haft mycket nytta av.

En entreprenör från Enköping anlätades för att genomföra arbetet med sommarvattnet. Efter det att många fler än de som anmält sig från början ville ansluta sig, fick man dock byta ut de i diken nedlagda huvudledningarna mot grövre för att få fram vatten till alla.

En vattenförening bildades vars historia jag tidigare skrivit om. Vi fick först hämta vår post ända upp vid stora asfaltvägen men Signe ordnade så att vi fick tre olika postlådeställningar inom Näshagen och att vi vid en av dem kunde lämna avgående post.

Hon hade vidare tankar på att vi skulle ordna vägbelysning och asfalt på våra vägar, men majoriteten av stugägarna ville behålla det lantliga samhälle vi redan hade utan belysning och asfalt.

År 1985 meddelade markägaren att han hade för avsikt att stycka upp 22 nya tomter i ett område mellan och något väster om områdena Näshagen och Långvreten. En ny väg till dessa tomter skulle anläggas med början strax ovan den korta backen i skogen mellan de befintliga områdena. Markägaren tänkte sig att i samband med detta bygga en föreningslokal i form av en stuga där de gamla husgrunderna finns utmed skogsstigen mellan våra områden.

Saken diskuterades på ett möte vid dansbanan, men inställningen till projektet hos folk i gemen var negativ med hänsyn till den befarade trafiken från det nya området till badet, och projektet genomfördes ej.

Under några somrars tid fick vi ibland besök av ett sjöflygplan som landade på Lejondalssjön och lade till vid våra badbryggor. Storm säger att en bekant till hans granne, Svan, tomt TÖ 4:9, ägde planet och själv fick Storm en gång åka med på en flygtur. En del vuxna nere vid badet tyckte att det fanns fara för att simmande barn kunde bli påkörda av planet varför det senare fick lägga till vid badberget.

I början fanns det många båtar med aktersnurra i sjön och man kunde göra utflykter med picnick till många fina ställen runt dess stränder t. ex. till Lejondals slott som lär vara Sveriges yngsta slott, till det allmänna badet i Hällkana, till Brända Holmen eller till hästudden nära torpet Paradiset och andra trevliga tilläggsplatser. Åke

Lindholm hade en litet snabbare båt efter vilken hans döttrar ibland surfade på en surfskiva som man gjorde på den tiden.

Senare förbjöds båtdrift med förbränningsmotor i Lejondalssjön och man såg därefter sällan till båtar där. Även det dagliga motorljudet från båttrafiken försvann, vilket dock måste ses som ett plus.

På initiativ av den dåvarande ordföranden Donaud Ottosson byggdes 1982 en lekpark intill fotbollsplanen. Jönsson tillät att några granar fälldes på allmanningen mellan tomterna J 1:50-51. Av dessa stammar byggdes ställningar för kedjegungor och för en gungbräda samt en ställning för vågräta rör att göra kullerbyttor runt.

I Lejondalssjön, som varit en råvattenreserv på grund av sitt rena vatten, bevakades vattenkvaliteten av kommunens miljökontor. På 70-talet skickade miljökontoret en kvinnlig kontrollant, A. Muhr, för att inspektera våra avloppsanläggningar. Man ville säkerställa att avloppsvattnet från våra hushåll ej skulle tränga ned i grundvattnet och därmed så småningom ned i sjön. Många av våra avloppsanläggningar blev då underkända av henne, och de som var åretruntboende förelades i en del fall att anlägga trekammarbrunnar och sandbäddar för infiltration av det vatten som kom därifrån.

Från början hölls föreningens årsmöten i årets början i en källarlokal i Duvbo som Olof Emdin kände till eftersom han bodde i Duvbo. Mötena hölls senare i maj månad då de flesta var ute i sina stugor och mötet flyttades då till Tibblebården i Håbo-Tibble som ligger nära vårt område. Där har föreningen även haft en fest då lokalen pryddes med girlanger och blommor.

Någon föreslog att de båda sportstugeföreningarna borde slås ihop med hänsyn till att vi hade både vägar, festplats och bad gemensamt. De båda styrelserna träffades och diskuterade saken men kunde inte komma överens om en sammanslagning.

Varje höst gick man ur huse på en bestämd dag för att röja sly utefter vägkanter och i diken inom området. Det var så organiserat, att alla som bodde utefter en och samma väg samlades på morgonen på ett bestämt klockslag vid vägens (från sjön sett bortre ände) för att röja utmed sin egen väg och sedan frakta slyet till brännplatsen vid sjön. Anslag om detta hade satts upp på anslagstavlorna några veckor i förväg och alla vägar röjdes samtidigt.

Föreningen firade 25-årsjubileum år 1984 i ett stort inhyrt partytält som ställdes upp på parkeringen vid dansbanan. Bengt Andersson med hjälp av sin fru Gun, Nils Jansson, Göte Jansson m. fl. på Gröna Gången arrangerade det hela och det bjöds på gratis mat. Festen finansierades genom att man fick "bjuda på hemliga lådor av okänt innehåll", ett då populärt sätt att roa sig.

Medlemsavgifter i föreningen var år 1984 60 kr/år och år 1986 100 kr/år.

Slutligen några namn på funktionärer genom åren i Näshagens Sportstugeförening.

Ordföranden: Ivar Lytkens , P.G. Pettersson (senare riksdagens talman), Olof Emdin, Dick Gustavsson, Rolf Ahlqvist, Sixten Thorén, Åke Fager, David Sjöberg, Bo Lindé, Donaud Ottosson och Gunvor Norgren.

Sekreterare: Olle Larsson, Kerstin Erlandsson, Stig-Lennart Wester, Sven-Erik Jonsson, Gurli Brandt, Gunvor Norgren m. fl.

Ledamöter: Bengt Andersson, Sven-Roland Medlund, Mariann Lindquist, Birgitta Lindquist, Kerstin Billing, Åke Jarborn, Jan-Olof Gylte, Karl Karlsson, Ivar Johansson, Leif Johansson Per Erik Tannervall, Klas Vadenhjelm, Ingrid Illerby m fl.

Kassörer: Carl-Evert Erlandsson, Greta Eriksson, Ulf Storm m. fl.

Revisorer: Ivar Lytkens, Olle Nenzell, Sven-Roland Medlund, Ulf Storm m. fl.

När markägaren år 1987 ordnade så att en samfällighetsförening som innefattade bägge områdena och hela deras vägnät blev bildad så fanns inte längre någon funktion för de gamla sportstugeföreningarna varför de lades ned.

**Tillstånd att publicera detta har givits till
Mona Johansson den 6 juni 2007.**